

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО; ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2021.43.240984>
УДК 347.9

С. В. Дяченко, канд. юрид. наук, доцент
Університет державної фіскальної служби України
Кафедра цивільного права та процесу
вул. Університетська, 31, Ірпінь, Київська обл., 08200, Україна
e-mail: sv_dyachenko@ukr.net
ORCID: 0000-0002-0104-2769

Ю. Г. Яценко, здобувачка вищої освіти
Університет державної фіскальної служби України
Навчально-науковий інститут права
вул. Університетська, 31, Ірпінь, Київська обл., 08200, Україна
e-mail: yulia0801yatsenko@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ ЗА УЧАСТІ ПРисяжних в Україні

У статті досліджуються особливості розгляду цивільних справ за участі присяжних в Україні. Визначається, що присяжними в усьому світі визнаються особи, котрі у визначених законом випадках можуть долучатися до здійснення правосуддя та вирішувати кримінальні, цивільні та інші справи.

Встановлюється, що до 2017 року (тобто до моменту внесення відповідних змін до Цивільно-процесуального кодексу України, що по суті стали підґрунтям для нової редакції кодифікованого акта) в Україні існував як інститут присяжних, так і інститут народних засідателів. Тому саме після внесення відповідних змін, на зміну народним засідателям прийшли присяжні, хоча якщо порівнювати механізм їхнього функціонування, то змінилась лише назва.

Робляться висновки, що значення участі присяжних у наведених категоріях справ традиційно пов'язується із забезпеченням додаткових гарантій дотримання прав особи при винесенні відповідних рішень, з огляду на їх виняткове значення для правового статусу особи. Власне участь присяжних покликана збагатити суд життєвим досвідом і ціннісними орієнтаціями суспільства, що значною мірою впливає на авторитет судової влади. Встановлено, що сьогодні існують певні аргументи стосовно недоцільності участі присяжних саме у цивільному судочинстві, так більшість з них їх непрофесійності, зокрема нездатності правильно оцінити надані судом докази, а також емоційності в ухваленні рішень. Такі фактори вважаються більш сприятливими для обвинуваченого, що і підтверджується високим рівнем виправдувальних вироків за участю присяжних у світовій практиці. У будь-якому випадку, система судочинства за участю присяжних трактується як більш гуманна й така, що дає більше шансів обвинуваченому довести свою невинність.

Ключові слова: присяжні, суд присяжних, суд, окреме провадження.

Постановка проблеми. Відомо, що присяжними визнаються особи, котрі у визначених законом випадках можуть долучатися до здійснення правосуддя та вирішувати кримінальні, цивільні та інші справи. До того ж інститут присяжних та народних засідателів є уособленням участі народу саме у провадженні правосуддя, а тому важливість існування таких правових інституцій – є запорукою та підтвердженням існування правової держави в якій народ є ключовим джерелом влади.

До 2017 року (тобто до моменту внесення відповідних змін до Цивільно-процесуального кодексу України, що по суті стали підґрунтям для нової редакції кодифікованого акта) в Україні існував як інститут присяжних, так і інститут народних засі-

дателів. Варто зауважити, що саме після внесення відповідних змін, на зміну народним засідателям прийшли присяжні, хоча якщо порівнювати механізм їхнього функціонування, то змінилась лише назва.

Нині не існує спеціального законодавчого акта, який би регулював питання присяжних, хоча необхідно звернути увагу на Проект Закону України від 14.07.2020 року № 3843 «Про суд присяжних», який певним чином упорядковує регулювання інституту присяжних.

Таким чином, постає необхідність у дослідженні подальших перспектив розвитку даного правового інституту, у тому числі, його застосування у цивільному судочинстві.

Метою статті є з'ясування особливостей розгляду цивільних справ за участі присяжних в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує значну зацікавленість у з'ясуванні ролі та значення інституту присяжних у цивільному судочинстві, особливо після 2017 року. Так, присяжні у цивільному судочинстві стали об'єктом дослідження у працях таких науковців як: О. В. Колісник, А. О. Фальківський, О. О. Сидорчук, С. В. Щербак, О. І. Євтушенко, С. Я. Фурса, О. Ф. Кістяківський, М. О. Майстренко, І. Ю. Татулич, В. В. Смірнова та інших.

Виклад основного матеріалу. Нині ефективність правового розвитку суспільства залежить від того, які вихідні начала покладено в його основу [1, с. 72]. Це також стоїть у тому числі інституту присяжних в Україні.

Слід зауважити, що судовому захисту прав та інтересів осіб з давніх часів притаманні риси публічності. Саме тоді особи, які зверталися до суду із вимогою вирішити їх спір, який вони не змогли вирішити між собою, виносили на загальні вимоги та заперечення, обґрунтовані доказами [2].

Участь народу під час здійснення правосуддя впроваджується в багатьох судових системах світу, Україна – не є винятком. Участь представників народу в цивільному процесі досі залишається декларативною формальністю, попри накріплення права на участь народу в здійсненні правосуддя через присяжних у ст. 124 Конституції України. Відповідно до ст. 127 Конституції України правосуддя здійснюють судді. У визначених законом випадках правосуддя здійснюється за участю присяжних [3].

Щодо участі присяжних у цивільному судочинстві, то варто зазначити, що в оновленому ЦПК України мало де згадується про них. Так у ч. 2 ст. 34 Кодексу вказується, що «у випадках, встановлених цим Кодексом, цивільні справи у судах першої інстанції розглядаються колегією у складі одного судді та двох присяжних, які при здійсненні правосуддя користуються всіма правами судді [4].

Прикладів участі присяжних у цивільних справах насправді багато, якщо відкрити реєстр судових рішень – Рішення Роздільнянського районного суду Одеської області у Справі № 511/1564/20 щодо визнання фізичної особи недієздатною та встановлення опіки [5]; Рішення Рогатинського районного суду Івано-Франківської області у Справі № 349/433/21 щодо госпіталізації недієздатної особи до закладу з надання психіатричної допомоги [6]; Рішення Чорнухинського районного суду Полтавської області у Справі № 538/2262/20 щодо продовження строку дії рішення суду про визнання особи недієздатною [7]. Таким чином, можливо зробити висновок, що присяжні, можуть брати участь у цивільному судочинстві лише у випадках передбачених цим Кодексом.

Так у ч. 4 ст. 293 ЦПК Розділу IV «ОКРЕМЕ ПРОВАДЖЕННЯ» визначено, що «у випадках, встановлених пунктами 1, 3, 4, 9, 10 частини другої цієї статті, розгляд справ проводиться судом у складі одного судді та двох присяжних і такими випадками є: обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи; визнання фізичної особи безвісно відсутньою чи оголошення її померлою; усиновлення; надання особі психіатричної допомоги в примусовому порядку; примусову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу [4].

Отже, ЦПК України визначив чотири основних випадки участі присяжних. Варто також вказати, що собою являє окреме провадження відповідно до закону, адже присяжні можуть брати участь у цивільному судочинстві лише у випадках такого провадження. Відповідно до ч. 1 ст. 293 ЦПК України «окреме провадження – це вид непозовного цивільного судочинства, в порядку якого розглядаються цивільні справи про підтвердження наявності або відсутності юридичних фактів, що мають значення для охорони прав, свобод та інтересів особи або створення умов здійснення нею особистих немайнових чи майнових прав або підтвердження наявності чи відсутності неоспорюваних прав» [4].

Специфіка окремого провадження полягає у відсутності спору між сторонами, тому що основною метою судді під час розгляду справ окремого провадження є підтвердження наявності або відсутності юридичних фактів, що мають значення для охорони прав та інтересів особи або створення умов здійснення нею особистих немайнових чи майнових прав або підтвердження наявності чи відсутності неоспорюваних прав [8, с. 18].

Значення участі присяжних у наведених категоріях справ традиційно пов'язується із забезпеченням додаткових гарантій дотримання прав особи при винесенні відповідних рішень, з огляду на їх виняткове значення для правового статусу особи. Власне участь присяжних покликана збагатити суд життєвим досвідом і ціннісними орієнтаціями суспільства, що значною мірою впливає на авторитет судової влади. Як бачимо, ЦПК України визначає лише випадки участі присяжних у цивільному судочинстві, основи ж діяльності інституту присяжних варто шукати у Законі України «Про судоустрій і статус суддів», де їм присвячено цілий розділ.

Відповідно до ст. 63 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон) присяжним є особа, яка у випадках, визначених процесуальним законом, та за її згодою вирішує справи у складі суду разом із суддею або залучається до здійснення правосуддя [9]. Таким чином, Закон вказує на безумовну необхідність закріплення у процесуальних кодексах випадків залучення присяжних до здійснення правосуддя.

У ч. 1 ст. 65 Закону України визначено, що «присяжним може бути громадянин України, який досяг тридцятирічного віку і постійно проживає на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного окружного суду, якщо інше не визначено законом» [9].

І. Ю. Татулич справедливо зазначає, що участь присяжних у здійсненні правосуддя співвідноситься також з таким важливим принципом, як рівність сторін перед законом і судом. Суд присяжних є яскраво вираженим показником принципу демократії, при якій права і свободи людини є найвищою цінністю держави. Суд присяжних допомагає реалізувати і змагальну форму судочинства, на засадах якої здійснюється цивільне судочинство [10, с. 69].

Публічний характер розгляду справи спрямований на захист особи від таємного, не підконтрольного суспільству відправлення правосуддя. З іншого боку, публічність є важливим інструментом, який сприяє зміцненню довіри до діяльності судової системи [11, с. 92].

Варто зазначити, що ст. 68 Закону передбачено, основні гарантії діяльності інституту присяжних. Так «на присяжних поширюються гарантії незалежності та недоторканності суддів, встановлені законом, на час виконання ними обов'язків зі здійснення правосуддя. За обґрунтованим клопотанням присяжного заходи безпеки щодо нього можуть уживатися і після закінчення виконання цих обов'язків» [9].

Про важливість даного інституту для судочинства свідчить і те, що в науці цивільного процесуального права вчені не тільки досліджують питання участі присяжних у справах окремого провадження, але і пропонують їх безпосередню участь у деяких справах позовного провадження. Для прикладу, О. В. Колісник вказує, що до таких справ необхідно зарахувати справи про позбавлення та поновлення батьківських прав, про відібрання дитини від батьків без позбавлення їх батьківських прав, про визначення чи зміну місця проживання дитини, спори щодо участі у вихованні дитини того з батьків, хто проживає окремо від неї. Так, у разі позбавлення батьківських прав справа має велике значення як для дитини, так і для того з батьків, кого позбавляють цих прав, тому брати участь

у прийнятті рішення мають не лише професійні судді, а й представники громадськості, щоб не суддя з усталеними стереотипами вирішував справу, а представники суспільства з високими моральними якостями, загостреним відчуттям справедливості [12, с. 140].

З метою підтвердження актуальності зазначеного інституту для цивільного судочинства слід згадати ще й про «Стратегію реформування судоустрою, судочинства і суміжних правових інститутів на 2015–2020 рр., що затверджену Указом Президента 20 травня 2015 р. Адже серед системи завдань, заходів і результатів зазначається і про поступове впровадження та розширення застосування суду присяжних [13]. Таким чином, можна сказати, що після 2015 року, коли було таку норму введено щодо застосування суду присяжних, у тому числі й в цивільному судочинстві, повинно було до 2020 року збільшити випадки участі присяжних у цивільному судочинстві, а не просто змінити назву з народних засідателів на присяжних, що було зроблено у 2017 році.

Водночас нещодавно з'явився в мережі текст Проєкту «Стратегії розвитку органів правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки», що також повинна бути затверджена Указом Президента України в якій щодо присяжних згадується лише таке «запровадження інституту суду присяжних, який вирішує питання винуватості (вини) особи у вчиненні злочинів, за які законом передбачено покарання у виді довічного позбавлення волі; встановити процесуальні запобіжники безсторонності присяжних та перехідний період для впровадження цього інституту безпосередньої участі громадян у здійсненні правосуддя» (пункт 4.1.4) [14]. Таким чином, можна сказати, що в проєкті оновленої Стратегії майже нічого не вказано з приводу участі присяжних у цивільному судочинстві.

Однак, як науковці, так і практики висловлюють зауваження, що стосуються перспектив широкого впровадження у вітчизняну систему судочинства суду присяжних. Пропонуємо розглянути деякі з них.

Стосовно позитивних аспектів введення інституту присяжних вказують на те, що участь народу у здійсненні судочинства підвищує довіру суспільства до судової системи України. На користь даного аргументу вказують також статистичні дані. Відповідно до дослідження, проведеного компанією GfK Ukraine на замовлення проєкту USAID «Справедливе правосуддя», рівень довіри до судової влади становить 10%. При цьому, відповідно до того ж дослідження, за останні три роки 91% респондентів жодного разу не доводилося бути учасником судового розгляду (позивачем, відповідачем, свідком, потерпілим, тощо) [15]. Тому, поступове утвердження участі присяжних може підвищити рівень довіри до правосуддя, оскільки участь народу у відправленні правосуддя можна вважати критерієм оцінки легітимності судової системи.

Науковець С. Я. Фурса, при вирішенні питання щодо запровадження суду присяжних зазначає, що слід виробити відповідні критерії добору справ. До них, на думку вченої, слід віднести, по-перше, суму позову, з якої сплачуватиметься судовий збір, що визначатиметься з урахуванням участі у справі суду присяжних, наприклад, у справах, в яких вартість позову сягає понад 1 000 000 грн; по-друге, участь у справах суду присяжних має враховувати складність та важливість справи [16, с. 15].

Щодо негативних аспектів існування інституту присяжних у цивільному судочинстві, то А. О. Фальковський вказував на такі аргументи, як: схильність присяжних приймати рішення, керуючись емоціями, а не нормами законодавства; фахова некомпетентність, адже особа без юридичної освіти та практичного досвіду у сфері права не завжди може розібратися в усіх тонкощах окремої справи; можливість впливу на присяжного з боку ЗМІ, судді, інших учасників процесу поза залом судового засідання чи нарадчої кімнати [17, с. 116].

Щодо недоліків в участі присяжних при розгляді цивільних прав варто звернути увагу на те, що в окремому провадженні під час розгляду певних категорій справ, визначених в ч. 4 ст. 234 ЦПК України, в суді першої інстанції вони розглядаються судом в складі одного судді і двох присяжних. В разі ж апеляційного оскарження рішень суду першої інстанції, відповідно до ч. 3 ст. 18 ЦПК України, дані скарги розглядаються колегією

у складі трьох суддів, головуєчий з числа яких визначається в установленому судом порядку [4].

З чого випливає той факт, що суспільний ефект, який повинен давати суд присяжних, повністю нівелюється в разі апеляційного оскарження рішення суду першої інстанції.

В розрізі нашого дослідження варто згадати також Проект Закону України «Про суд присяжних» № 3843 від 14.07.2020 року, який хоча і стосується лише кримінального провадження, проте містить цікаві «Прикінцеві та перехідні положення», де у п. 3 вказано «Частину четверту статті 293 Цивільного процесуального кодексу України виключити» [18].

Таким чином, у випадку прийняття даного законопроекту участь присяжних у здійсненні судочинства у цивільному процесі буде піддаватися сумніву, адже буде виключено випадки у яких можлива їхня участь, хоча можливо ми знову повернемося до інституту народних засідателів, або ж взагалі, відмовимося від здійснення народом у такій формі правосуддя.

Висновки і пропозиції. На основі викладеного вище матеріалу можна зробити висновок, що сьогодні в Україні фактично існує інститут присяжних, що дозволяє здійснювати правосуддя в межах цивільного судочинства простим мешканцям України, хоча й лише в одному із видів цивільного провадження.

Значення участі присяжних у наведених категоріях справ традиційно пов'язується із забезпеченням додаткових гарантій дотримання прав особи при винесенні відповідних рішень, з огляду на їх виняткове значення для правового статусу особи. Власне участь присяжних покликана збагатити суд життєвим досвідом і ціннісними орієнтаціями суспільства, що значною мірою впливає на авторитет судової влади.

Проте, інститут присяжних досі залишається маловідомим та потребує в Україні як законодавчого удосконалення, так і додаткової роз'яснювальної кампанії щодо його специфіки та можливостей застосування.

Як показало дослідження, сьогодні існують певні аргументи стосовно недоцільності участі присяжних саме у цивільному судочинстві, так більшість з них їх непрофесійності, зокрема нездатності правильно оцінити надані судом докази, а також емоційності в ухваленні рішень. Такі фактори вважаються більш сприятливими для обвинуваченого, що і підтверджується високим рівнем виправдальних вироків за участю присяжних у світовій практиці. У будь-якому випадку, система судочинства за участю присяжних трактується як більш гуманна й така, що дає більше шансів обвинуваченому довести свою невинність. При цьому можливість оскарження ухваленого за участю присяжних судового рішення в апеляційному порядку в Україні та його розгляд професійними суддями зменшує шанси уникнути покарання за наявності неспростовних доказів вини, що і потребує вирішення з боку законодавця у найкоротші терміни.

Список використаної літератури

1. Дяченко С. В., Сидорчук В. О. Верховенство права: науковий погляд, нормативне закріплення, судова практика. Юридичний бюлетень. № 6. 2018. С. 71–77.
2. Кондраненкова И., Полякова А., Дяченко С. Принцип публичности судебного разбирательства как основа права на справедливый суд в гражданском процессе. Наука онлайн: Международный научный электронный журнал. 2019. № 12. URL: <https://nauka-online.com/publications/yurisprudentsiya/2019/12/prinsip-publicnosti-sudebnogo-razbiratelstva-kak-osnova-prava-na-spravedlivyj-sud-v-grazhdanskom-protsesse>.
3. Конституція України: від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text>
4. Цивільно-процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення 24.03.2021 р.)
5. Рішення Роздільнянського районного суду Одеської області у Справі № 511/1564/20 щодо визнання фізичної особи недієздатною та встановлення опіки. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95737147>
6. Рішення Рогатинського районного суду Івано-Франківської області у Справі № 349/433/21 щодо госпіталізації недієздатної особи до закладу з надання психіатричної допомоги. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95730179>

7. Рішення Чорнухинського районного суду Полтавської області у Справі № 538/2262/20 щодо продовження строку дії рішення суду про визнання особи недієздатною. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95716140>
8. Смірнова В. В. Правовий статус присяжних у цивільному судочинстві України. Знання європейського права. № 2 (Жовтень 2020), С. 17–21. URL: <https://doi.org/10.32837/chern.v0i2.67>
9. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. (Редакція станом на 10.12.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
10. Татулич І. Ю. Правовий статус присяжних в цивільному судочинстві. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 12. С. 67–72. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/12/14.pdf>
11. Дяченко С. В., Пушкарьова Т. М. Принцип права на справедливий суд: елементи розгляду та практика. Європейського суду з прав людини щодо України. Журнал східноєвропейського права. 2019. № 70. С. 90–96.
12. Колісник О. В. Непрофесійний елемент складу суду у цивільному судочинстві у контексті європейського досвіду. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2008. № 15 С. 136–144. URL: http://dspace.nulau.edu.ua/bitstream/123456789/2936/1/Kolisnuk_136.pdf
13. Стратегія реформування судоустрою, судочинства і суміжних правових інститутів на 2015–2020 рр.: затверджена Указом Президента 20.05.2015 р. № 276/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2015#Text>
14. Проект «СТРАТЕГІЯ розвитку органів правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки». URL: <https://dejure.foundation/library/analiz-stratehii-sudovoi-reformy-vidofisu-prezydenta>
15. Всеукраїнське опитування громадян: ставлення до демократичних змін у політичній та суспільній сферах, судової реформи та процесу очищення влади в Україні. проект USAID «Справедливе правосуддя». 2016 рік. URL: http://www.fair.org.ua/content/library_doc/fair_gfk_ukr.pdf
16. Фурса С. Я. Цивільний процес України: Проблеми і перспективи: Науково-навчальний посібник. Київ. Видавець Фурса С. Я. КНТ, 2006. 448 с.
17. Фальковський А. О. Запровадження суду інституту присяжних в цивільному судочинстві як складова судової реформи в Україні. Правова держава. 2017. № 26. С. 113–119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prav_2017_26_21
18. Про суд присяжних: Проект Закону України від 14.07.2020 р. № 3843 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69465

References

1. Dyachenko S.V. (2018) Rule of law: scientific view, normative consolidation, judicial practice. Legal bulletin. 6, 71–77 [in Ukrainian].
2. Kondranenkova I., Polyakova A. and Dyachenko S. (2019) The principle of publicity of the trial as the basis of the right to a fair trial in civil proceedings. Science online: International scientific electronic journal., 12. URL: <https://naukaonline.com/publications/yurisprudentsiya/2019/12/printsip-publichnosti-sudebnogo-razbiratelstva-kak-osnova-prava-na-spravedlivyj-sud-v-grazhdanskom-protseesse> [in Ukrainian].
3. The Constitution of Ukraine: the law of Ukraine of August 254k96-VR. (1996, June, 28) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
4. Civil Procedure Code of Ukraine: Law of Ukraine. (2004, March, 18) Verkhovna Rada Ukraine URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> [in Ukrainian].
5. Decision of the Rozdilnyansky District Court of the Odesa Region in Case № 511/1564/20 on declaring an individual incompetent and establishing guardianship. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95737147> [in Ukrainian].
6. Decision of the Rohatyn District Court of the Ivano-Frankivsk Region in Case No. 349/433/21 concerning the hospitalization of an incapacitated person in a psychiatric institution. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95730179> [in Ukrainian].
7. Decision of the Chornukhyn District Court of the Poltava Region in Case No. 538/2262/20 on the extension of the court decision declaring a person incompetent. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95716140> [in Ukrainian].
8. Smirnova, V.V. (2020) Legal status of jurors in civil proceedings in Ukraine. Knowledge of European Law, 2, 17–21. URL: <https://doi.org/10.32837/chern.v0i2.67> [in Ukrainian].
9. On the judiciary and the status of judge No 1402-VIII. (2016, June, 2) Verkhovna Rada Ukraine URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> [in Ukrainian].
10. Tatulich, I.Y. (2019) Legal status of juries in civil proceedings. Entrepreneurship, economy and law. 12, 67–72. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/12/14.pdf> [in Ukrainian].
11. Dyachenko S. V. (2019) The principle of the right to a fair trial: elements of consideration and practice of the European Court of Human Rights in Ukraine. Journal of Eastern European Law. 70, 90–96. [in Ukrainian].
12. Kolisnyk, O.V. (2008) Non-professional element of court composition in civil proceedings in the context of European experience. State building and local self-government. 15, 136–144. URL: http://dspace.nulau.edu.ua/bitstream/123456789/2936/1/Kolisnuk_136.pdf [in Ukrainian].

13. Strategy for reforming the judiciary, the judiciary and related legal institutions for 2015–2020: approved by the Presidential Decree of (2015, May, 20) 276/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2015#Text> [in Ukrainian].
14. Project “STRATEGY for the development of justice and constitutional justice for 2021–2023”. URL: <https://dejure.foundation/library/analiz-stratehii-sudovoi-reformy-vid-ofisu-prezydenta> [in Ukrainian].
15. All-Ukrainian survey of citizens: attitude to democratic changes in the political and social spheres, judicial reform and the process of cleansing the government in Ukraine. (2016) USAID Fair Justice Project. URL: http://www.fair.org.ua/content/library_doc/fair_gfk_ukr.pdf [in Ukrainian].
16. Fursa S. Ya. (2006) Civil process of Ukraine: Problems and prospects: Scientific and educational. Kiev. Publisher Fursa S. Ya. KNT. [in Ukrainian].
17. Falkovsky A.A. (2017) Introduction of the jury institute in civil proceedings as part of judicial reform in Ukraine. Constitutional State. 26. 113–119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prav_2017_26_21 [in Ukrainian].
18. On the jury trial: Draft Law of Ukraine dated (2020, July, 14) No 3843 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?Pf3511=69465 [in Ukrainian].

Стаття надійшла 15.08.2021 р.

С. В. Дяченко, адвокат, канд. юрид. наук, доцент
 Университет государственной фискальной службы Украины
 Кафедра гражданского права и процесса
 ул. Университетская, 31, Ирпень, Киевская обл., 08200, Украина
 e-mail: sv_dyachenko@ukr.net
 ORCID: 0000–0002–0104–2769

Ю. Г. Яценко, соискатель первого (бакалаврского) уровня образования
 Учебно-научный институт права
 Университет государственной фискальной службы Украины
 ул. Университетская, 31, Ирпень, Киевская обл., 08200, Украина
 e-mail: yulia0801yatsenko@gmail.com

ОСОБЕННОСТИ РАССМОТРЕНИЯ ГРАЖДАНСКИХ ДЕЛ С УЧАСТИЕМ ПРИСЯЖНЫХ В УКРАИНЕ

Резюме

В статье исследуются особенности рассмотрения гражданских дел с участием присяжных в Украине. Определяется, что присяжными во всем мире признаются лица, в определенных законом случаях могут участвовать в осуществлении правосудия и решать уголовные, гражданские и другие дела.

Устанавливается, что в 2017 году (до момента внесения соответствующих изменений в Гражданско-процессуальный кодекс Украины, по сути стали основой для новой редакции кодифицированного акта) в Украине существовал как институт присяжных так и институт народных заседателей. Поэтому, именно после внесения соответствующих изменений, на смену народным заседателям пришли присяжные, хотя если сравнивать механизм их функционирования, то изменилось лишь название.

Сделаны выводы, что значение участия присяжных в приведенных категориях дел традиционно связывается с обеспечением дополнительных гарантий соблюдения прав личности при вынесении соответствующих решений, учитывая их исключительное значение для правового статуса личности. Собственно участие присяжных призвано обогатить суд жизненным опытом и ценностными ориентациями общества, в значительной мере влияет на авторитет судебной власти. Установлено, что сегодня существуют определенные аргументы о нецелесообразности участия присяжных именно в гражданском судопроизводстве, так большинство из них их непрофессионализма, в частности неспособности правильно оценить предоставленные судом доказательства, а также эмоциональности в принятии решений. Такие факторы считаются более благоприятными для обвиняемого, и подтверждаются высоким уровнем оправдательных приговоров с участием присяжных в мировой практике. В любом случае, система судопроизводства с участием присяжных трактуется как более гуманная и дающая больше шансов обвиняемому доказать свою невиновность.

Ключевые слова: присяжные, суд присяжных, суд, отдельное производство.

S. V. Dyachenko, Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor
University of the State Fiscal Service of Ukraine
the Department of Civil Law and Procedure
University Street, 31, Irpin, 08200, Ukraine
e-mail: sv_dyachenko@ukr.net
ORCID: 0000-0002-0104-2769

Yu. H. Yatsenko, applicant of the first (bachelor's) level of education
Educational and Scientific Institute of Law
University of the State Fiscal Service of Ukraine
University Street, 31, Irpin, 08200, Ukraine
e-mail: yulia0801yatsenko@gmail.com

PECULIARITIES OF CONSIDERATION OF CIVIL CASES WITH THE PARTICIPATION OF JURY IN UKRAINE

Summary

The article examines the features of civil proceedings with the participation of jurors in Ukraine. It is determined that jurors all over the world are persons who, in cases specified by law, may be involved in the administration of justice and resolve criminal, civil and other cases.

It is established that Until 2017 (until the relevant amendments to the Civil Procedure Code of Ukraine, which essentially became the basis for a new version of the codified act) in Ukraine there was both an institute of jurors and an institute of lay judges. Therefore, it was after the relevant changes were made that lay judges were replaced by jurors, although if we compare the mechanism of their functioning, only the name has changed.

It is concluded that the importance of the participation of jurors in these categories of cases is traditionally associated with the provision of additional guarantees of respect for the rights of the individual in making appropriate decisions, given their exceptional importance for the legal status of the person. In fact, the participation of jurors is designed to enrich the court with life experience and values of society, which significantly affects the authority of the judiciary. It is established that today there are some arguments about the inexpediency of jurors in civil proceedings, so most of them are unprofessional, in particular the inability to properly assess the evidence provided by the court, as well as emotionality in decision-making. Such factors are considered more favorable for the accused, which is confirmed by the high level of acquittals with the participation of jurors in world practice. In any case, the jury trial is treated as more humane and gives the accused a better chance of proving his innocence.

Keywords: jury, jury trial, court, separate proceedings.